

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U002149

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 10-06-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Табуліна Ольга Борисівна

2. Olga Tabulina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Музичне мистецтво

Дата захисту: 12-06-2024

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 5694; ДФ 26.850.033

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41, 18.41.45.11, 18.41.09, 18.45.45.13

Тема дисертації:

1. Барокова серената: генеза, жанрова специфіка, виконавська практика
2. Baroque serenata: genesis, genre specificity, performance practice

Реферат:

1. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що серената як один із популярних жанрів XVII–XVIII століть, тривалий час залишалася жанрово не виокремленою і зазвичай інтерпретувалася музикознавцями як опера або як кантата. Задля історично достовірної інтерпретації серенати, до якої все частіше звертаються виконавці, виникає необхідність її жанрової ідентифікації, зокрема виявлення генези, характеристики жанрових особливостей, а також з'ясування низки питань, пов'язаних із виконавською практикою. У першому розділі окреслено теоретико-методологічні засади дослідження: здійснено огляд наукових праць, що розглядають жанр серенати в контексті розвитку європейської барокової музики, робіт, присвячених питанням історично інформованого виконавства, а також здійснено історичний огляд жанру серенати від його зародження до згасання. Серената є музично-драматичним жанром, що зародився в Італії у добу бароко. До жанру серенати зверталися провідні барокові композитори доби бароко – А. Вівальді, Й. А. Гассе, А. Кальдара, Н. Порпора, А. Страделла, А. Скарлатті та багато інших. У добу класицизму барокова серената не

втратила свої позиції, і видатні митці, серед яких К. В. Глюк, Й. Гайдн, Й. К. Бах, В. А. Моцарт, писали твори «з нагоди». Попри величезну популярність серенати у другій половині XVII та протягом всього XVIII століття, цьому жанру, на відміну від опери і кантати, не судилося дожити до наших часів. Причиною його відмирання стала Французька революція 1789 року, коли унаслідок перемоги буржуазії було зруйновано традиції аристократичного мистецтва, зокрема замовлення та виконання творів з нагоди різних урочистих подій. Другий розділ присвячено аналізу серенат провідних композиторів XVII–XVIII століть та виокремлено базові риси жанру. Проаналізовано зміст та музичну драматургію низки серенат, створених провідними митцями доби бароко та класицизму. У результаті аналізу низки серенат XVII–XVIII століть було виокремлено їх специфічні риси: замовлення з нагоди урочистої події та виконання функції музичного дарунка; приватні театри, покої, сади, оранжереї як базові локації; історично-міфологічні сюжети в театральній репрезентації без розвиненої сюжетної лінії, але з костюмами і декораціями; усталена двочастинна структура з такими складовими: вступна симфонія, речитативи й арії *da capo*, що чергуються між собою, фінальний ансамбль; виконавський склад, який передбачав від двох до семи співаків-солістів та оркестр, що складався зі струнних з *basso continuo*, до яких могли додаватися духові інструменти; алегоричний підтекст лібрето з натяками на адресатів, іноді впродовж всього твору, але частіше або в останньому речитативі, де вустами персонажів прославляються винуватці урочистостей, або в спеціально окремо виписаній частині, що має назву *licenza*. У третьому розділі розглянуто питання історично інформованого виконавства барокової музики та охарактеризовано сучасні інтерпретації серенати Й. А. Гасе «Марк Антоній і Клеопатра». Зазначено, що в італійській бароковій опері музичний матеріал є максимально зручним для природних голосових можливостей співака. Специфіка барокового співу полягає не в перегонах за однорідним, кантиленним, насиченим і потужним звучанням по всьому діапазону, а в ювелірній роботі з градацією найтонших відтінків у кожній окремій мікрофразі. Барокова музика повинна створювати враження живого дихаючого організму і в жодному разі не бути однорідно-монотонною. Охарактеризовано низку інтерпретацій серенати Й. А. Гасе «Марк Антоній і Клеопатра», здійснених під орудою Метью Дірста (2010), Клаудіо Оселе (2013), Оттавіо Дантоне (2018), Петера Заїчека (2018). Розкрито специфіку київських виконань серенати, що відбулися 20 травня 2021 року та 17 лютого 2022 року, де авторкою дисертації було виконано партію Марка Антонія. Зазначено перспективи створення виконавської традиції серенат в Україні, що сприятиме конкурентоздатності співаків, обізнаності слухачів та загальному розвитку музичної культури. Ключові слова: музично-театральне мистецтво країн Європи XVII–XVIII століття, вокально-інструментальна музика, серената, опера, лібрето, рукописи та стародруки як джерельна база дослідження жанру серенати XVII–XVIII століття, релігійно-обрядові витоки світського мистецтва бароко та класицизму, музичний стиль і жанр, аристократично-придворна культура, музичне виконавство, інтерпретація.

2. The relevance of the research topic is due to the fact that the serenata, as one of the popular genres of the 17th – 18th centuries, remained genre-indistinguishable for a long time and was usually interpreted by musicologists as an opera or a cantata. For the sake of a historically accurate interpretation of the serenata, which is increasingly used by performers, there is a need for its genre identification, including the detection of its genesis, characterization of genre features, and clarification of a number of issues related to performance practice. The first chapter outlines the theoretical and methodological foundations of the study: a review of scientific works that consider the genre of the serenata in the context of the development of European baroque music, works devoted to the issues of historically informed performance, as well as a historical overview of the genre of the serenata from its inception to extinction. The serenata is a musical dramatic genre that originated in Italy in the Baroque period. Leading Baroque composers such as A. Vivaldi, J. A. Hasse, A. Caldara, N. Porpora, A. Stradella, A. Scarlatti, and many others turned to the genre of the serenata. In the age of classicism, the baroque serenata did not lose its position, and prominent artists, including Ch. W. Gluck, J. Haydn, J. Ch. Bach, and W. A. Mozart, wrote works "for the occasion". Despite the enormous popularity of the serenata in the second half of the 17th and throughout the 18th century, this genre, unlike opera and cantata, was not destined to survive to the present day. The reason for its extinction was the French Revolution of 1789, when the victory of the bourgeoisie destroyed the traditions of aristocratic art, including the commissioning and performance of works on the occasion of various celebrations.

The second chapter is devoted to the analysis of serenatas by leading composers of the 17th – 18th centuries and highlights the basic features of the genre. The research analyzed the content and musical drama of a number of serenatas created by leading composers of the Baroque and Classical period. The analysis of a number of serenatas of the 17th – 18th centuries has identified their specific features: commissioned on the occasion of a solemn event and performing the function of a musical gift; private theaters, chambers, gardens, greenhouses as basic locations; historical and mythological subjects in theatrical representation without a developed storyline, but with costumes and scenery; a well-established two-part structure with the following components: an introductory sinfonia, alternating recitatives and da capo arias, and a final ensemble; a performing cast of two to seven solo singers and an orchestra consisting of strings with basso continuo, to which wind instruments could be added; allegorical overtones of the libretto with hints of the addressees, sometimes throughout the work, but more often either in the last recitative, where the characters praise the heroes of the occasion, or in a specially written part called *licenza*. The third chapter deals with the issue of historically informed performance of baroque music and characterizes modern interpretations of J. A. Hasse's serenata "Marc'Antonio e Cleopatra". It is noted that in Italian baroque opera, the musical material is as convenient as possible for the singer's natural vocal capabilities. The specificity of baroque singing is not in the race for a homogeneous, cantilena, rich and powerful sound throughout the range, but in jewelry work with a gradation of the finest shades in each individual microphrase. Baroque music should create the impression of a living, breathing organism and in no case be homogeneous and monotonous. The author characterizes a number of interpretations of J. A. Hasse's serenata "Marc'Antonio e Cleopatra" conducted by Matthew Dirst (2010), Claudio Osele (2013), Ottavio Dantone (2018), and Peter Zajíček (2018). The specifics of the Kyiv performances of the serenata, which took place on May 20, 2021 and February 17, 2022, where the author of the dissertation performed the role of Marc'Antonio, are revealed. The prospects for creating a performing tradition of serenatas in Ukraine are indicated, which will contribute to the competitiveness of singers, audience awareness, and the overall development of musical culture. Keywords: musical and theatrical art of European countries of the 17th – 18th centuries, vocal and instrumental music, serenata, opera, libretto, manuscripts and old prints as a source base for researching the serenata genre of the 17th – 18th centuries, religious and ritual origins of the secular art of baroque and classicism, musical style and genre, aristocratic court culture, musical performance, interpretation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Табуліна О. Б. Голосове вібрато в інтерпретації вокальної музики доби бароко. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2021. No 40. С. 178–183. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.40.2021.250388>
- Табуліна О. Б. Барокова серената при дворі австрійських Габсбургів у контексті італійської культурної експансії. Вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журнал. 2022. No 134. С. 41–50. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2022.134.269595>
- Табуліна О. Б. Серената як музично-драматичний твір «з нагоди»: історичний шлях та жанрова специфіка. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2023. No 44. С. 161–167. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.44.2023.293943>
- Табуліна О. Б. А. Вівальді. Серената «La Sena festeggiante» як діалог музичних традицій Італії та Франції. Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології: Матеріали Чотирнадцятої Міжнарод. наук.-

творчої дистанц. конф., Київ, 23 жовтня 2020 р. Київ: НАКККіМ, 2020. С. 180–181.

- Табуліна О. Б. Серената «La Cigse» («Цирцея») А. Страделли як зразок аристократичного мистецтва XVII століття. Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації: Матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конференції, Київ 8–10 січня 2021 р. Київ: КМАМ ім. Р. М. Глієра, 2021. С. 104–105.
- Табуліна О. Б. Прем'єрне виконання в Україні серенати Й. А. Хассе «Марк Антоній та Клеопатра» в світлі популяризації барокової музики. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: Матеріали IV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів, 4–5 лист. 2021 р. Київ: НАКККіМ, 2021. С. 134–135.
- Табуліна О. Б. Драматичні серенати В. А. Моцарта як данина традиціям аристократичного середовища XVIII століття. Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022 р. М-во культ. та інформ. Політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККіМ, 2022. С. 105–107.
- Табуліна О. Б. Світські твори з нагоди Й. С. Баха: кантати або серенати? Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 10 листопада 2022 р. М-во культ. України та інформ. політики; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККіМ, 2022. С. 202–203.
- Табуліна О. Б. Французькі серенати Антоніо Вівальді в контексті культурної дипломатії барокової доби. Новітні дослідження культури і мистецтва: пошуки, проблеми, перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18 травня 2023 р. Київ: НАКККіМ, 2023. С. 93–95.
- Табуліна О. Б. Італійська барокова арія: особливості будови та виконання. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: матеріали VII Всеукр. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрантів (Київ, 2 листопада 2023 р.). Київ: НАКККіМ, 2023. С. 187–189.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0123U105312

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зосім Ольга Леонідівна

2. Olga L. Zosim

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколова Алла Вікторівна
2. Alla V. Sokolova

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуміліна Ольга Анатоліївна
2. Olha A. Shumilina

Кваліфікація: д. мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2615-1208

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка

Код за ЄДРПОУ: 02214225

Місцезнаходження: Вул. Нижанківського, будинок 5, Львів, 79005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Вежневць Ірина Леонідівна
2. Iryna L. Vezhnevets

Кваліфікація: к. мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сапожнік Ольга Василівна

2. Olga Sapozhnik

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3510-5817

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Афоніна Олена Сталівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Афоніна Олена Сталівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Терещенко А. С.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна